

GIRIŞ

Şu gollanma esasan hem saglyk merkezinden uzak, lukmanyň bolmadyk ýerlerinde ýaşayanlar üçin ýazyldy. Ýöne lukmanlaryň bolan ýerlerinde-de adamlar öz saglygy barada alada etmelidir. Şoňa görä-de, bu kitap gyzyklanma bildiren adamlaryň ählisi üçin niýetlenendir.

Kitap şular babatdaky ynam bilen ýazyldy, ýagny:

- Saglyga seretmek — bu diňe her bir adamyň hukugy bolman, eýsem onuň borjudyr.**
- Islendik okuw maksatnamasynyň ýa-da işiň maksady saglyga dogry gözegçilik etmegi öwretmekden ybarat bolmalydyr.**
- Adatça ýönekeý we düşnükli maglumatlary bilýän adamlar giňden ýaýran keselleri öý şertlerinde has arzan we çalt bejerip ýa-da olaryň öňüni alyp bilýärler.**
- Lukmançylyk bilimi hemmelere elýeter bolmalydyr.**
- Hemme adamlar lukmançylyk bilimini durmuşda ulanyp bilýändir.**
- Saglyga edilýän esasy gözegçilik ýetirilmeli däl-de, öz-özün barada alada etmegä höwes döredilmelidir.**

Saglygynyň aladasyny etmegi başaryan adamlaryň öz mümkinçiliklerine düşünyändigini mese-mälimdir.

Şoňa görä-de, şu gollanma diňe näme etmelidigini däl-de, eýsem kömek üçin lukmana haçan ýüz tutmalydygyny hem maslahat berýär. Kitap syrkawyň barlanymaly ýa-da lukmana ýüz tutulmaly ýagdaýlaryny görkezýär. Ýöne lukmanyň bolmadyk ýerinde, hatda ýagdaý örän agyr bolaýanda-da, şu kitap näme etmelidigini maslahat berýär.

Şu kitap sada iňlis dilinde ýazylandy, şoňa görä-de, ýokary bilimi bolmadyklar hem kitabyň diline aňsat düşüniş bilerler. Dili sada bolsa-da, çagalaryň dili däl diýip umyt edýäris. Kyn sözleri ulanmaly bolan ýagdaýlarynda-da, tutuş sözlem boýunça olaryň manysyna düşüniş bolar ýaly ulanylandy. Şoňa görä-de, şu kitaby iňlis dilinde okaýan adamlar öz dil derejesini, şeýle-de lukmançylyk bilimlerini artdyryp bilerler.

Okyjy üçin çylşyrymly bolan sözler kitabyň ahyryndaky sözler sanawynda ýa-da sözlükde düşündirilýär. Sözlükdäki söz bapda ilkinji gezek duş gelende, ol gyýakhat arkaly tapawutlandyrylyp ýazylandy.

Şu kitap ilkinji gezek ispan dilinde ýazylyp, Meksikanyň daglyk obalaryndaky daýhanlar üçin niýetlenipdi. Awtor 27 ýyl mundan ozal şol ýerde saglyk merkezlerini döretmäge kömek beripdi. Häzirki döwürde şol saglyk merkezleri yerli ilat tarapyndan dolandyrylýar. Şu kitap 50-den gowrak dillere terjime edilip, 100-den gowrak döwletlerde oba ýerlerinde işleýän saglygy gorayşyň işgärleri tarapyndan ulanylýar.

Iňlis dilindäki ilkinji neşir şu kitaby Afrika we Aziýa ýurtlarynda hem ulanyp bolar ýaly uýgunlaşdyrma babatdaky köpsanly haýyşlaryň netijesinde peýda boldy. Men dünýäniň köp künjeklerinde işleýän tejribeli adamlaryň tekliplerini we kömegini aldym. Emma kitabyň iňlis dilindäki neşiri ispan dilindäkisine garanda inçe pikirleriň köpüsini ýitiren diýip hasaplaýaryn. Sebäbi ispan dilindäki neşir kesgitti bir ýer we adamlar topary üçin ýazylypdy. Men bu adamlar bilen köp ýyllaryň dowamynda goňşulykda ýaşap, dostlarça gatnaşypdym. Kitap dünýäniň dürli künjeklerindäki adamlara hyzmat eder diýen maksat bilen terjime edilip, ol umumy bir kitaba öwrüldi.

Şu kitaby doly güýjüňe peýdalanmak üçin, ol saglyk babatdaky talaplary, ýerli dili, döp-dessurlary we bejerginiň ýörite usullaryny bilýän adamlar tarapyndan uýgunlaşdyrylmalydyr.

Şu kitaby tutuş ýa-da onuň käbir baplaryny oba ilaty ýa-da saglygy goraýyş işgärleri üçin öz okuw kitaplaryny taýýarlamakçy bolýan adamlar ýa-da maksatnamalar muny arkaýyn edip biler. **Awtoryň ýa-da neşirýatçynyň rugsady hökman däldir — kitabyň köpeldilen nusga göçürmelerini muft ýa-da tölegli (ýöne gazanç maksady bilen däl) ýaýratmak gadagan däl.** Eger siz (1) şu kitaba bildirýän ynamyňyz baradaky bellikleriňizi goşup, (2) öz neşiriňiziň nusga göçürmesini Hesperian Fonduna, Box 16992, Palo Alta, California 94302, USA salgysy boýunça iberseňiz, örän minnetdar bolardy.

Şu kitaby gaýdatan gözden geçirmäge ýa-da öz okuw kitaplaryny taýýarlamaga serişdeleri bolmadyk ýerli ýa-da welaýat saglyk maksatnamalaryna goşmaça maglumatlary goşmak üçin onuň ahyrynda boş sahypalary galdyrmak maslahat berilýär.

I Goşundyda (dermanlaryň ulanylyşy, mukdary we seresaplylyk çäreleri) dermanyň esasy söwda belgisini we bahasyny ýazmak üçin boş sahypalar galdyrylandyr. Şu kitaby ýaýradýan ýerli maksatnamalar ýa-da guramalar dermanlaryň esasy ýa-da arzan söwda belgileriniň we bahalarynyň sanawyny düzüp, kitabyň her nusga göçürmesine goşmalydyr.

Kitap özüniň we başgalaryň saglygy barada alada edýän adamlar üçin ýazyldy. Şeýle-de ol saglygy goraýyş işgärleri üçin okuw kitaby hökmünde giňden ulanylýar. Şoňa görä-de, kitabyň girişine saglygy goraýyş işgärlerine ýüzlenme goşulandyr. **Bu ýüzlenmede olaryň ilkinji wezipesiniň öz bilimleri bilen paýlaşmaktan we adamlara öwretmekden ybaratdygy nygtalýar.**

Häzirki wagtda saglygy goraýyş ulgamy käbir ösen ýurtlarda-da pes derjede ösen ýurtlardaky ýaly kyn ýagdaýdadyr. Köplenç adamlaryň mätäçlikleriniň öwezi dolunmaýar. Adalat juda azdyr. Köp zatlar az sanly adamlaryň elindedir.

Geliň, bilimiň giň gerimde ýaýradylmagy we bejerginiň adaty we täze usullaryny dogry ulanyşynyň öwredilmegi adamlara rehimli, özüniň we başgalaryň saglygy barada dogry alada etmegine ýardam eder diýip umyt edeliň.

D. W.